

Asia: VN/2160/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Kysymykset lausunnon antajille

Millaisia huomioita teillä on oppivelvollisuuslakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry pitää oppivelvollisuuslakiin esitettyjä muutoksia kannatettavina. Ne selkeyttävät lain soveltamista ja vahvistavat oppivelvollisten asemaa. On tärkeää vahvistaa perusopetuksen ja toisen asteen välisen nivelvaiheen oppilaslähtöistä totutusta ja samalla varmistaa yksilöllinen ja riittävä opiskeluhuollon ja oppimisen tuki.

SAK pitää tärkeänä, että oppivelvollisuuden suorittaminen nuorten työpajatoiminnassa kirjataan lakiin. Muutos vahvistaa olemassa olevaa käytännettä ja tukee nuorten kiinnittymistä koulutukseen tilanteissa, joissa opiskelupaikka puuttuu. Työpajakakson pituus esitetään rajattavaksi kahteen kuukauteen. SAK toteaa, että tämä voi olla osalle nuoria liian lyhyt. Työpajakakson on oltava riittävän pitkä ja vaikuttava. SAK esittää, että työpajan kaltaisten oppimisympäristöjen käyttöä ei rajoiteta kahteen kuukauteen, vaan se voisi tapauskohtaisesti olla pidempi.

SAK kannattaa asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuun täsmentämistä. Samoin SAK pitää perusteltuna majoitus- ja matkakorvaussääntelyn uudistamista siten, että koulumatkan ajallinen kesto huomioidaan korvausoikeudessa. Alueelliset erot on tärkeää huomioida yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Pitkät välimatkat voivat aiheuttaa opiskelijalle huomattavia kustannuksia, ellei hänellä ole mahdollisuutta asuntolapalveluihin.

Maksuttoman koulutuksen osalta esitetyt tarkennukset ovat kannatettavia. Ne lieventävät tulkinnanvaraisuutta ja varmistavat, että myös kaksoistutkinnon

suorittaminen on aidosti maksutonta kaikille oppivelvollisille.

Millaisia huomioita teillä on tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettuun lakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

SAK kannattaa esitettyjä tavoitteita tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) kehittämistä ja joustavoittamisesta. TUVA-koulutuksen opiskelijajoukko on hyvin heterogeeninen ja sisältää usein opiskelijoita, jotka tarvitsevat keskimääräistä enemmän tukea ja ohjausta.

Oppivelvollisten ensisijaisuus opiskelijavalinnoissa on kannatettava muutos. Se tukee koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja ehkäisee nuorten syrjäytymistä. Tämä kuitenkin edellyttää, että toisen asteen aloituspaikkoja on riittävästi, jotta myöskään muut koulutusta tarvitsevat ryhmät kuten esimerkiksi TUVA-opintojen aikana 18 vuotta täyttävät eivät jää ilman opiskelupaikkaa.

Koska esitetyt muutokset todennäköisesti lisäävät tuen tarpeessa olevien opiskelijoiden määrää toisella asteella, on oleellista varmistaa riittävät resurssit erityisopetukseen ja opiskeluhooltoon.

Millaisia huomioita teillä on perusopetuslakiin, ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ja lukiolakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

SAK pitää esitettyjä tavoitteita pääosin kannatettavina. Koulutus- ja osaamistason nostamiseksi on välttämätöntä, että koko ikäluokka kiinnittyy vahvemmin koulutukseen. Kannatamme yleisesti sitä, että kaikille oppivelvollisille tarjotaan opiskelupaikkaa.

Opiskelijavalinnan osalta lakia muutettaisiin siten, että koulutuksen järjestäjän velvollisuus on antaa etusija oppivelvollisille hakijoille, kun valitaan opiskelijoita tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen tai ammatilliseen koulutukseen. Muutos tarkoittaisi sitä, että oppivelvolliset hakijat tulisi valita ensin sekä yhteishaussa hakevista että jatkuvan valinnan kautta hakevista hakijoista. Muut hakijat valittaisiin heidän jälkeensä hakujärjestyksessä.

SAK katsoo, että esitetty kirjaus on varsin tiukka. Se rajaa erityisesti ilman toisen asteen tutkintoa olevien nuorten aikuisten mahdollisuutta päästä koulutukseen. Muutos voi jättää heikkoon asemaan myös opiskelijat, jotka täyttävät 18 vuotta TUVA-koulutuksen aikana. Näiden nuorten koulutuspolku on usein ollut katkonainen ja taustalla voi olla erilaisia oppimiseen tai elämäntilanteeseen liittyviä haasteita. SAK painottaa, että koulutuksen järjestäjälle on jätettävä mahdollisuus kohdentaa hakuja valintakriteerein.

Ammatillinen koulutus on keskeinen väylä työllisyyden hoidossa ja osaamis- ja koulutustason nostamisessa. On tärkeä huolehtia ammatillisen aikuiskoulutuksen toimintaedellytyksistä samoin kuin aikuislukioiden resursseista.

SAK painottaa, että oppivelvollisten koulutuksellisen aseman vahvistamisen ei tulisi tapahtua oppivelvollisuusiän jo ylittäneiden koulutustarpeiden kustannuksella. Lakimuutoksen

toimeenpanossa on huolehdittava, etteivät aikuisten mahdollisuudet kouluttautua ja nostaa osaamistasoaan kavennu.

Jaakkola Heini
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry